

Overschotten en tekorten sociaal domein

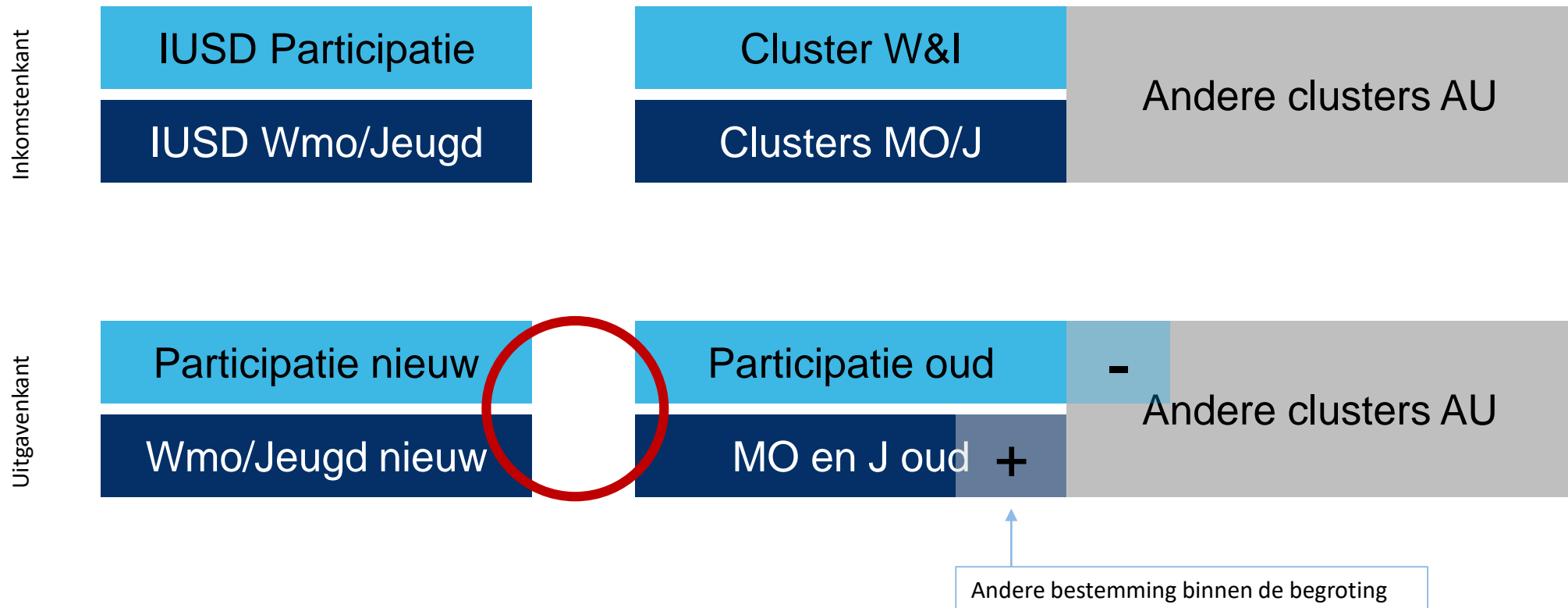
Inzicht krijgen in inkomsten en uitgaven in het sociaal domein op basis van een bijeenkomst op 12 december 2017

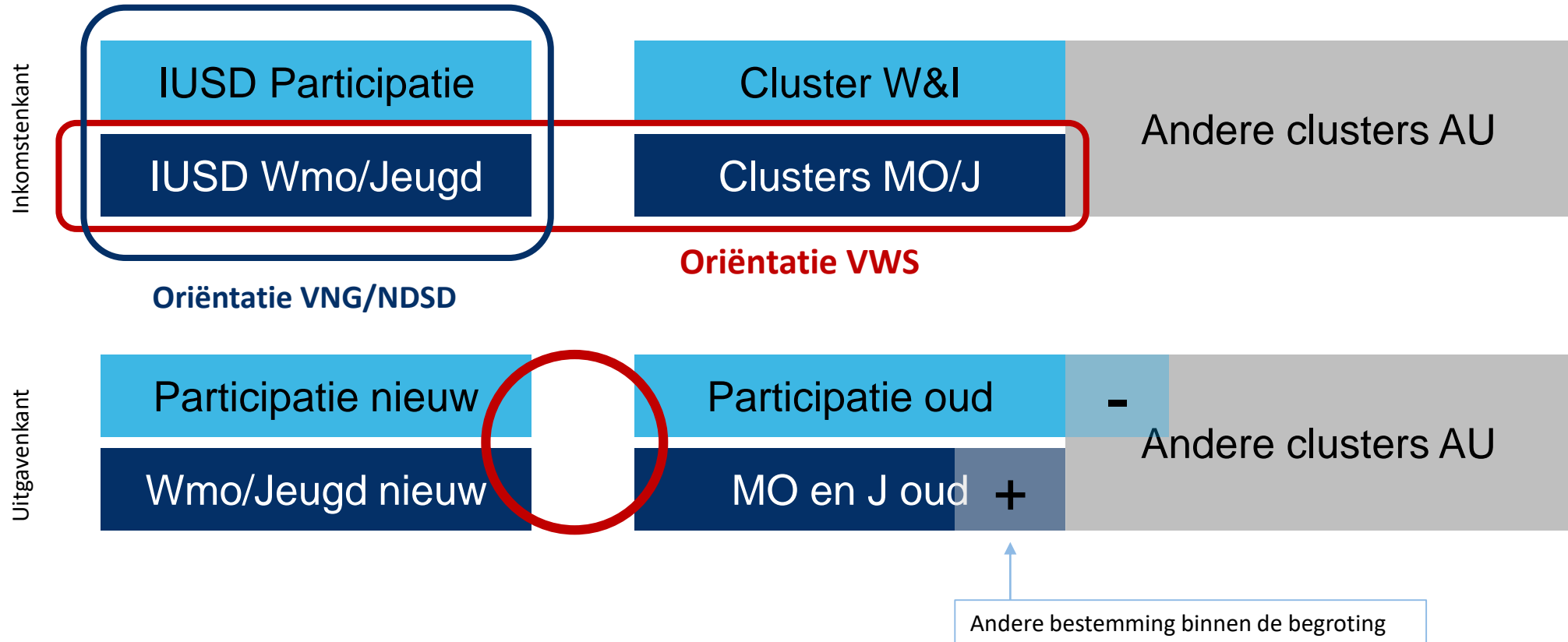
Inhoud

- Inleiding
- Uitkomsten van (geanonimiseerde) uitvraag
- Mogelijke oorzaken

Opbouw van budgetten in het sociaal domein (1/2)

Opbouw van budgetten in het sociaal domein (2/2)

Om inzicht te bieden, is een uitvraag gedaan

Input ministeries

- Selectie gemeenten
- Opstellen vragen

Doel

- Eerste kwantitatief beeld
- Landelijke cijfers aanvullen en verrijken met gemeentelijke cijfers

Hopelijk oplossen spraakverwarring

- Ministeries kunnen in landelijke cijfers niet het verschil tussen nieuwe en oude taken zien
- Gemeenten hebben daar wel zicht op, daarom uitsplitsing 'oud', 'nieuw', 'grijs'

Zeer korte termijn

- Nog niet volledig ingevuld, prioriteit aan uitgavenkant
- Wel: van alle gemeenten respons ontvangen (minder dan een week doorlooptijd)!

Er is een aantal aandachtspunten bij de uitvraag

Gemeenten werken de uitvraag meestal in dezelfde volgorde door:

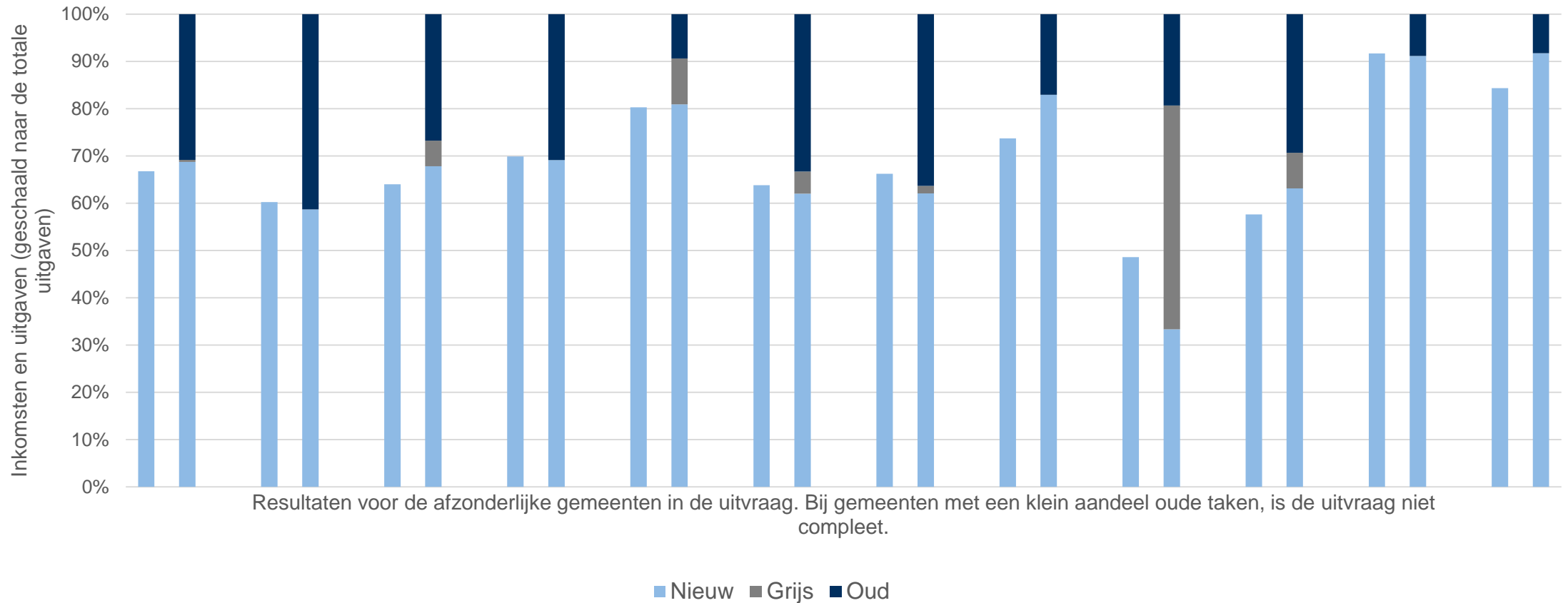
1. Inkomsten en uitgaven nieuwe taken
2. Uitgaven oude taken (vooral participatie)
3. Inkomsten oude taken (vooral AU en een aantal DU's)

Naarmate we lager in de prioritering komen, worden cijfers minder compleet.

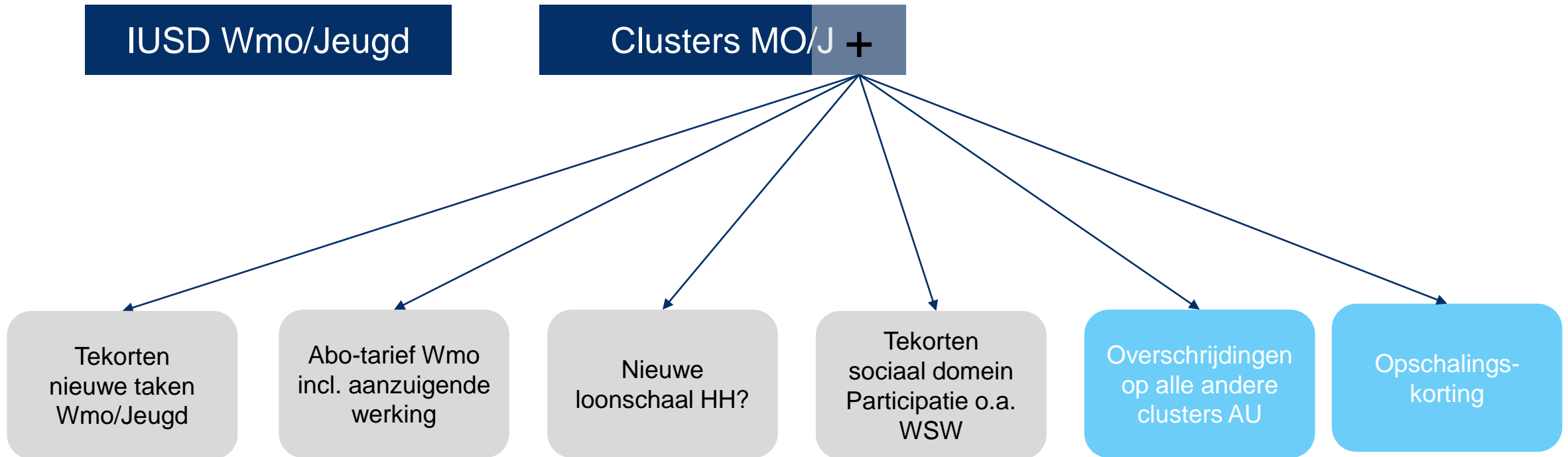
Inhoudelijke aandachtspunten:

- Saldering eigen bijdragen etc.
- Omgang met reserves
- Toerekening overhead
- Meenemen vreemdelingen
- Isoleren BUIG
- Uitgaan van primaire begroting of aangepaste versies
- Verschillende wijze van extrapoleren voor 2017

Uitkomsten uitvraag: geen van de gemeenten heeft grote overschotten op nieuwe taken

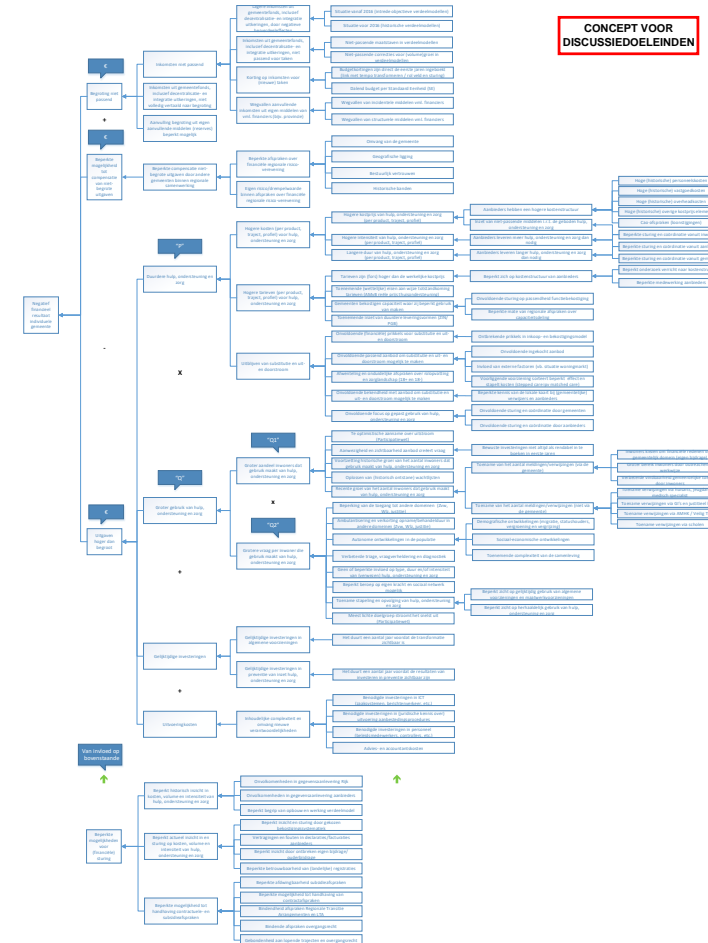

Mogelijke redenen voor tekorten sociaal domein

Analyseboom met hypothesen oorzaken tekorten

- Analyseboom met ‘longlist’ aan hypothesen over oorzaken van een negatief financieel resultaat
- Omgekeerde redenering geldt ook: Mogelijke oorzaken voor een positief financieel resultaat
- Afgeleid van de “5 x waarom” methode, een eenvoudige maar zeer effectieve manier om de oorzaak van een probleem te identificeren
- Analyseboom als aparte bijlage toegevoegd.

Twee parallelle sessies: inhoud

- We gaan uiteen in twee deelsessies
- Gesprek in deze sessies:
 - Wat **zien** we aan uitkomsten?
 - Met welke **mogelijke verklaringen** zijn deze uitkomsten consistent?
 - Wat zou een verklaring **betekenen** in het licht van de voorgaande sheets?
 - Wat is er nodig om een het plaatsvinden van een oorzaak in voldoende mate te onderbouwen?
- Gewenste opbrengt van de sessie: een lijst van **opvallende signalen**, mogelijke **oorzaken** van deze signalen en **gewenste bewijslast** voor deze oorzaken.

Inzichten en conclusies verdieping in groepen

De bijeenkomst had verschillende uitkomsten:

- **Toelichtingen** op de resultaten van de uitvraag
- **Oorzaken** voor tekorten van gemeenten
- **Succesverhalen** van gemeenten die het gelukt is om met specifieke oplossingen grip te krijgen op de kosten
- **Zorgen** of risico's voor de toekomst

Deze staan op de volgende pagina's toegelicht.

Inzichten en conclusies verdieping in groepen

Enkele **toelichtingen** op de resultaten van de uitvraag:

- Vanuit gemeentelijk perspectief is deze discussie onlosmakelijk verbonden met die over de BUIG:
- **Inhoudelijk** is er sprake van communicerende vaten: extramuralisering en meer statushouders geven bijvoorbeeld een grotere druk op deze middelen
- **Financieel** gezien moeten tekorten op BUIG met eigen middelen vanuit het sociale domein worden gecompenseerd, wat de uitgaven verhoogt
- Voor enkele gemeenten moet de centrale overhead nog correct worden toebedeeld naar dit domein.

Inzichten en conclusies verdieping in groepen

Enkele veronderstelde **hoofdoorzaken** voor tekorten van gemeenten:

- **Inkomstenkant:**
 - **Voeding macrobudget:** wat aan kosten is meegenomen om tot de omvang van het macrobudget te komen, is incompleet geweest.
 - **Onvoorziene kosten:** met bepaalde kosten die zich in de toekomst voor zullen doen, houdt het macrobudget geen rekening.
- **Uitgavenkant:**
 - **Uitvoering van de transformatie:** de kosten om de transformatie zoals bedoeld vorm te geven, zijn hoger of houden langer aan dan verwacht of de baten vallen verder in de toekomst dan gedacht.
 - **Sturing gemeente:** de manier waarop gemeenten beleidsmatig invulling geven aan hun taken leidt tot een groei in kosten of tot hogere kosten dan andere gemeenten.

We gaan hier op de volgende pagina's iets nader op in.

Inzichten en conclusies verdieping in groepen

Enkele relevante veronderstelde **deeloorzaken** aan de **inkomstenkant**:

- **Voeding macrobudget:**
 - Er lijkt een hogere verzilveringsgraad te zijn dan onder de AWBZ, wat tot een onderschatting van de kosten leidde bij het verdeelmodel
 - Provincies zouden destijds tussentijds subsidies aan aanbieders hebben verleend, die niet zijn meegenomen in het macrobudget
 - Startstreepmutaties: aanpassingen in (historische) verdeelmodellen zorgen voor fluctuaties in budgetten
- **Onvoorziene kosten:**
 - Linksom of rechtsom zal iemand moeten betalen voor frictiekosten van aanbieders die extramuraliseren of omvallen. Nu al worden kosten voor leegstand soms al in de tarieven doorberekend
 - Er is een extra toestroom door extramuralisering Zvw
 - De kosten voor scheiding wonen en zorg 18+ vallen hoger uit dan geraamd

Inzichten en conclusies verdieping in groepen

Enkele relevante veronderstelde **deeloorzaken** aan de **uitgavenkant**:

- **Sturing gemeenten**
 - Gemeenten missen/misten adequate informatie om op te kunnen sturen
 - Gemeenten hebben weinig grip op de kosten bij jeugd vanwege externe verwijzers
 - Er trajecten worden zwaarder en langduriger, o.a. door teveel ruimte voor aanbieders om dit zelf vorm te geven en hun wens tot “onzekerheidsreductie”.
- **Uitvoering transformatie**
 - Het integrale en de outreachende manier van werken (precies volgens de beleidstheorie van de decentralisaties) heeft tot meer cliënten en met veel verborgen problematieken geleid (m.n. schulden)
 - De investeringskosten voor de transformatie zijn onderschat. O.a. ook investeringen tgv gebrekkige bedrijfsvoering aanbieders
 - De transformatie vormgeven vraagt meer tijd dan verwacht: de ‘filosofie’ achter de transformatie dringt nog niet tot alle aanbieders door, optuigen van nieuwe voorzieningen en ontwikkelen van nieuwe werkwijzen vraagt tijd.

Inzichten en conclusies verdieping in groepen

Enkele **succesverhalen** van gemeenten:

- Sommige gemeenten hebben stevig ingezet op streng herindiceren, wat tot minder (intensieve) trajecten en dus lagere kosten heeft geleid
- Een gemeente heeft de mogelijkheden om via een PGB beschermd wonen teruggedrongen ten faveure van een subsidiefinanciering voor ZIN-trajecten. Dat scheelt flink in de uitgaven.
- Een ander heeft via de wijkteams sterk ingezet op het terugdringen van malafide aanbieders die mensen in PGB's 'lokken'
- ...

Inzichten en conclusies verdieping in groepen

Enkele **zorgen of risico's** voor toekomstige ontwikkelingen:

- De beweging van beschermd wonen naar beschermd thuis (cf. Dannenberg) gaat flinke investeringen in woningen vragen
- Gemeenten hebben al veel mogelijkheden uit hun sturingsinstrumentarium in moeten zetten om tekorten op te vangen (bijv. de tarieven verlagen), daar is de rek nu uit.
- ...